

**Kunderne har
ændret adfærd**

SIDE 13

**Nedlukning
påvirkede
medicinforbrug**

SIDE 22

TEMA

ET ÅR MED COVID-19

NY KAMPAGNE TIL MARTS

apotek

Let SMERTEN

Hvad gør godt, når det gør ondt?

Det er ikke kun medicin, som kan hjælpe mod smerter

Hvis du lever med smerter på grund af gigt, ved du, at det kan være nødvendigt at tage smertestillende medicin. Men ved du, hvad du også kan gøre for at lindre dine smerter? Tal med os her på apoteket eller se mere på apoteket.dk/letsmerter

Udviklet i samarbejde med Gigtforeningen

Godt vi har apoteket

4 Leder

Styrket gennem krisen

5 Medieklip

6 Nyheder

TEMA COVID-19

10

Pandemien har vendt op og ned på hverdagen på apoteket

13

Kunderne har ændret adfærd

18

Studieophold på apotek under første bølge

22

Sådan påvirkede nedlukning medicinforbruget

24 Personlig medicin

Gentest hjælper til mere effektiv medicin

26 Ny Viden

27 Rundt om

Hvad du ikke vidste om smertestillende medicin

28 Apotekerland

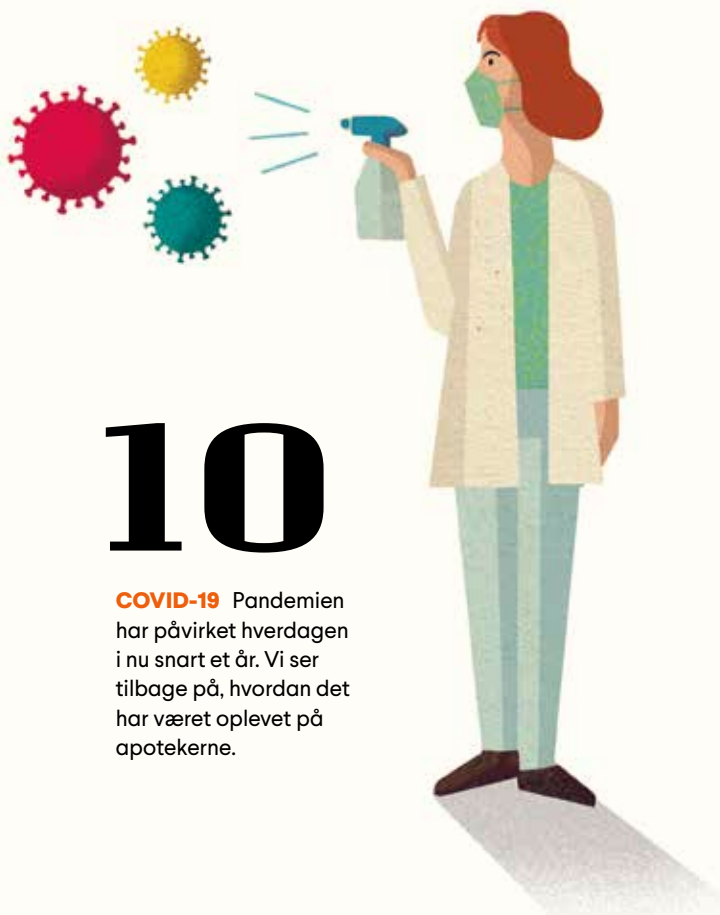
30 Navne

Vi oplever at være en del af sundhedsvæsenet, og det er virkelig gået op for mig, hvor vigtig vores rolle er

Hanne Rothe,
apoteker,
Charlottenlund Apotek

Læs mere side 10

10

COVID-19 Pandemien har påvirket hverdagen i nu snart et år. Vi ser tilbage på, hvordan det har været oplevet på apotekerne.

Styrket gennem krisen

DET ER NU ET ÅR SIDEN, at historierne om et nyt virus, der florerede i det østlige Kina, ramte de danske medier. Der gik ikke lang tid, før italienske hospitaler var lagt ned, og det første tilfælde af COVID-19 blev konstateret i Danmark. Siden har pandemien på dramatisk vis vendt op og ned på alles hverdag.

Det gælder også på apotekerne, hvor vi og vores medarbejdere har været en del af det frontlinjepersonale, der har stået klar, også når de fleste andre danskere under to nedlukninger har arbejdet hjemmefra. Fortsat topmotiverede til at udlevere medicin og rådgive borgerne – og med al den usikkerhed, de bekymringer og ikke mindst det krav om konstant omstillingsparathed, som det nu i et år har indebåret.

For nogle af os har den ændrede kundeadfærd ramt os på vores forretning. Der er færre mennesker i butikcentre og i centrum af de større byer, og flere har mærket konsekvensen af nedgangen i udenlandske turister. For andre har kundernes ændrede adfærd betydet øget travlhed. Fælles for os er dog, at vi har fået testet vores evne til at lede i krise. Og der kan ikke være tvivl om, at vi er bestået. Og mere til. Det er lykkedes at holde landets apoteker åbne og levere medicin og rådgivning til borgerne i sikre og trygge rammer, mens stormen har raset, og myndighedernes udmeldinger og krav i perioder har ændret sig dagligt.

Det har vi kun kunnet gøre, fordi vi har de mest dedikerede medarbejdere, som hver dag igennem krisen må pakke egne bekymringer af vejen og passe deres arbejde. De har i nu snart et år håndteret pressede kunder, udsolgte værnemidler og skif-

Pandemien har understreget, at udlevering af medicin er en vigtig opgave i det primære sundhedsvæsen.

Jesper Gulev Larsen,

formand for
Danmarks Apotekerforening

tende retningslinjer, og de har måttet finde løsninger på udfordringer, de kort forinden ikke anede fandtes.

Det har styrket sammenholdet, kampgejsten og holdånden på apotekerne. Og det har sat en tyk streg under apotekets vigtige rolle som en central del af det primære sundhedsvæsen. Men det har også slidt. På apotekerne og på medarbejderne, der nu, sammen med resten af Danmark, har befundet sig i en form for undtagelsestilstand i et helt år.

Lige nu holder vi sammen med resten af befolkningen vejret, mens vi venter på, hvad der sker, når og hvis den engelske virusvariant B117

for alvor får fat. Men heldigvis kan vi også se lyset for enden af tunnelen. For hver en borger, der lige nu vaccineres mod COVID-19, rykker vi et skridt nærmere en hverdag, hvor restriktionerne løses, og vi kan være tættere på hinanden og på kunderne igen.

I dette nummer af Farmaci ser vi tilbage på et år med COVID-19 på apotekerne. På de hektiske første uger i marts sidste år set gennem øjnene på de farmaceutstuderende, som var på studieophold på apoteker landet over netop som pandemien ramte. Vi møder apotekere, der fortæller om, hvordan de har oplevet og håndteret udfordringerne gennem det sidste år, og vi ser på, hvordan pandemien har ændret danskernes medicinforbrug.

Foran os ligger endnu et par hårde måneder, men på den anden side venter lyset, vaccinen og en tilbagevendende til det liv, der ligner det, vi kendte, før pandemien ramte. ●

Apoteket.dk
28. december 2020 kl. 08.00

FÅ GENORDINERET VISSE TYPER RECEPTMEDICIN PÅ APOTEKET

Nåede du ikke at få fornyet din recept inden lægen gik på ferie? Frygt ej – du behøver ikke at belaste akuttelefonen eller vagtlægen i den travle juleperiode med receptformyelse, for der er hjælp at hente på apoteket.

Her kan en behandlerfarmaceut nemlig genordinere visse former for almindelig receptmedicin, såsom insulin og p-piller, hvis du har en gyldig ordination fra lægen og har været i stabil behandling i mindst... Se mere

APOTEKET.DK
Genordination af visse receptpligtige lægemidler
Rådgivning Genordination af visse receptpligtige lægemidler Apoteker...

48 43 delinger

POLITIKEN

Danmark har de laveste medicinpriser i 20 år

Siden år 2000 er lægemiddelpriserne faldet med over 50 procent og er nu på et historisk lavt niveau. Det skyldes et effektivt system med 14-dages licitationer og skarp priskonkurrence. Dog giver medicinmangel stadig problemer, og vi vil gerne kunne gøre mere for at hjælpe patienter og læger.

Jesper Gulev Larsen, formand for Danmarks Apotekerforening, i et debatindlæg bragt i Politiken Sundhed den 7.01. 2021

Apoteker:

Undgå kontanter **P4 DR**

Man skal helst undgå kontanter, når man skal købe medicin på apoteket. Det budskab vil de danske apoteker endnu en gang slå fast set i lyset af den nye og mere smitsomme variant af coronavirusset. Anne Kahns, der er apoteker på Esbjerg Jerne Apotek, siger, at kunderne generelt er gode til at undgå kontanter her under coronakrisen:

”Ja altså, vi har i hvert fald her på mine apoteker oplevet cirka en halvering, siden vi startede, i omfanget af brugen af kontanter”.

DR P4 Esbjerg Nyheder, kl. 16.30. 11. januar 2021

TOP 3

- De mest besøgte sider på **Apoteket.dk** var i januar:
1. Følgende apoteker tilbyder test for antistoffer
 2. Køb din medicin via dit apoteks webshop
 3. Her finder du vagtapotekerne

72.939

personer så opslaget om genordination af visse typer medicin på apoteket på Facebooksiden Apoteket.dk.

Omstilling til nye afstandskrav på apotekerne

De nye coronarestriktioner, som blev indført i starten af året, satte apotekerne på overarbejde – igen. Afstandskravet blev hævet til to meter, og TV2 News var fra morgenstunden på besøg hos apoteker Mads Haaning, Sorø Apotek, for at se, hvordan man dér tacklede de nye krav.

Apotekerforeningen @Apotekerne · 6. jan.

Nye restriktioner: @Apotekerne er i fuld gang med at implementere bl.a. afstandskravet på 2 meter. Apoteker Mads Haaning fra Sorø Apotek forklarer i @tv2newsdk, hvilke udfordringer det giver, og hvordan man kan tackle det. #sundpol #COVID19

Restriktioner betyder færre kunder

1.114

personer klikkede på nyheden om sundhedsmyndighedernes plan for COVID-19-vaccination af **apotekspersonale**. Det gør nyheden til den mest læste inden for den sidste måned.

Foto: Colourbox

Apoteker skal styrke medicinsikkerheden på bosteder

Apoteker i ti kommuner skal undervise pædagogisk personale i medicin håndtering i stort toårigt projekt.

Antallet af medicinfejl på landets botilbud skal bringes ned. Derfor igangsættes et toårigt projekt, hvor apoteker i ti kommuner skal undervise pædagogisk personale på bostederne i lægemidler og medicin håndtering. Det er KL, Socialpædagogerne og FOA, der er sammen om projektet 'Medicinsikre Botilbud' i regi af Fremfærd. Projektet gennemføres i samarbejde med Dansk Selskab for Patientsikkerhed.

I projektet skal lokale apoteker stå for undervisningen i medicin håndtering af personalet. Og det er oplagt at trække på apotekets faglighed i denne sammenhæng, mener sundhedsfaglig direktør i Apotekerforeningen Birthe Søndergaard.

"Håndtering af medicin er en stor udfordring på mange botilbud. Der er ofte tale om borgere med komplekse lidelser

og et stort medicinforbrug. Apotekerne kan med deres viden om lægemidler og medicin håndtering være med til at klæde personalet på til at håndtere opgaven og på den måde være med til at skabe tryghed og forhindre medicinfejl," siger Birthe Søndergaard.

Undervisningen kommer til at foregå over fem dage og tager udgangspunkt i apotekernes eksisterende undervisningsmateriale, der er udviklet af Pharmakon og afprøvet i tidligere projekter.

Apoteker i de ti kommuner er blevet kontaktet, og flere apoteker har allerede vist interesse i at deltage i projektet. Kommunerne i projektet er Assens, Frederikshavn, Holstebro, København, Norddjurs, Rebild, Ringkøbing-Skjern, Skive, Slagelse og Vesthimmerland. ●

2.190

medicinsamtaler blev afholdt på apotekerne i december 2020, og det blev dermed den måned, hvor der er afholdt **flest medicinsamtaler**, siden ordningens start for fem år siden.

21.908

nydiagnosticerede kronikere fik sidste år hjælp og rådgivning om deres medicin ved en **medicinsamtale** på apoteket.

7.851

faste medicinbrugere fik sidste år hjælp til at tage deres medicin efter lægens ordination ved en **compliancesamtale** på apoteket.

E-kvit er et godt supplement til de andre tilbud om rygestop, som findes. Det er vigtigt, at vi rammer de målgrupper, som har brug for lige præcis denne type støtte og hjælp til at gennemføre rygestoppet

Birthe Søndergaard,
sundhedsfaglig direktør, Danmarks Apotekerforening

IFRONT Kia Haubro, der er farmaceut på Ballerup Apotek, er en af de karriereambassadører, der har delt episoder fra sin hverdag som apoteksansat.

Nye karriereambassadører søges!

Apotekerforeningen søger farmaceuter og farmakonomer, som er under uddannelse eller arbejder på apotek, og som har lyst til at **inspire andre** til en karriere på apotek. Som karriereambassadør deler man episoder fra sin hverdag på apoteket på Facebookprofilen Apotekskarriere.dk og fortæller derigennem om den

forskelligartede hverdag, man har, når man arbejder på apotek.

Er man mellem **22-35 år** og bevæger sig hjemmevant på sociale medier, kontakt da kommunikationskonsulent i Apotekerforeningen Jonatan Debell på jde@apotekerforeningen.dk og hør nærmere.

DENGANG

... farmaceuterne fik eget hjem

Før 1892 måtte apotekersvenden, der gerne ville bestå sin kandidateksamen for at få en apoteksbevilling, selv finde frem til den nødvendige viden. Hvis man var heldig, stod man i lære hos en apoteker, der var glad for at lære fra sig. Ellers var det ofte nødvendigt med en privat manuduktør. Dertil måtte man supplere hverdagen på apoteket med forelæsninger på flere forskellige universiteter, læreanstalter og laboratorier.

Selvom der blev indført formelle krav ved den første farmaceutiske eksamensordning i 1828, skulle der gå længe, før ønsket om en egentlig farmaceutisk uddannelse – med egne lokaler – blev indfriet. Byggeriet strandede gennem flere årtier i budgetforhandlinger i Rigsdagen, så det endte med, at apoteker og etatsråd Chr. D. A. Hansen, for egne midler opførte Den Farmaceutiske Læreanstalt på Stockholmsgade 27-29 i København og skænkede den til staten i 1892. Her kunne farmaceuterne for første gang samle hele deres uddannelse med egen studieordning, laboratorie og forelæsningsaal. Trods det imponerende ydre var pladsen dog trang, med kun ét auditorie, hvor vindueskarmene hurtigt blev inddraget som siddepladser. I 1942 rykkede læreanstalten, nu som Den Farmaceutiske Højskole, derfor til de nuværende bygninger på Nørre Campus.

KILDE: DANSK FARMACIHISTORISK SAMLING

Sundhedsfaglig kampagne på vej

Snart bliver der særlig fokus på, hvordan apotekerne kan hjælpe borgere med **kroniske smerter** som følge af slidgigt og leddegigt. Det sker, når forårets første sundhedsfaglige kampagne løber af stablen i marts. Apoteket kan blandt andet hjælpe med rådgivning om hensigtsmæssig egenomsorg og om korrekt brug af smertestillende medicin.

Over **300.000** danskere har diagnosen slidgigt og omkring 50.000 har leddegigt.

Kampagnen er lavet i samarbejde med Gigtforeningen.

20%

af dem, som bruger **E-kvit**, bliver **røgfri**, viser en evaluering, som Kræftens Bekæmpelse netop har gennemført for Københavns Kommune.

FORSYNINGSSVIGT:

Apotekerforeningen foreslår ny følgegruppe

Der bør nedsættes en følgegruppe i Lægemiddelstyrelsens regi, som har fokus på overvågning og løsning af forsyningsproblemer inden for lægemiddelområdet. Det foreslår Apotekerforeningen i sit høringssvar til regeringens forslag til en ny epidemilov. Gruppen bør ifølge Apotekerforeningen have deltagelse af lægemiddelindustri, læger, grossister, apoteker og patienter.

”Vi ser, at der generelt er stigende proble-

mer med forsyningssvigt. En følgegruppe med repræsentanter for hele sektoren kan løbende følge situationen og rådgive Lægemiddelstyrelsen om, hvordan vi sammen kan tackle problemerne. Og i tilfælde af en beredskabsmæssig nødsituation kan gruppen hurtigt indkaldes for at håndtere den konkrete situation,” siger Jesper Gulev Larsen, formand for Apotekerforeningen som baggrund for foreningens forslag.

Virtuelle kreds dage afholdt

Årets kreds dage blev afholdt på corona-sikker afstand, da formand for Apotekerforeningen, Jesper Gulev Larsen, ledede sammenlagt **130** medlemmer gennem fem kreds dage i slutningen af januar.

Frigør potentialet i dit apotek

Den digitale forbruger er her. Lad BD Rowa Technologies støtte dig i overgangen til den digitale apoteksverden.

Fordelene ved automatisering er enorme.

Lever omkostningseffektive recepttjenester med Rowa Technologies. Øg kapaciteten, frigør kapital der er bundet i varelagre, og reducer spild til næsten ingenting.

Og med Rowa Technologies er der mere endnu. Rowa letter dine første skridt ind i den digitale verden med en netværksportefølje af produkter: fra automatisering af medicinudlevering til butiksudstillinger- og digitale skærme i butiksvinduet.

Kontakt:

Henrik Walter, mobil: 61 27 08 08, e-mail: henrik.walter@bd.com

bd.com/rowa

Rowa® Technologies

Rowa® Vmax

En intelligent løsning til opbevaring og udlevering

Rowa Vmotion®

En fleksibel, interaktiv udstilling til håndkøbsmedicin og selvbetjening

27. februar

Første dansker konstateres smittet med COVID-19

11. marts

Første nedlukning i Danmark annonceres af statsministeren

12. marts

Lægemiddelberedskabet aktiveres, der indføres udleveringsbegrænsninger, og der vedtages midlertidig epidemilov

TEMA

ET ÅR I UNDTAGELSES- TILSTAND

Et år med COVID-19 sætter sine spor, og både apotekere og ansatte er ved at være møre. Men krisen har også skabt holdånd og cementeret apotekernes rolle som en del af det nære sundhedsvæsen – både i samfundet og hos apotekerne og medarbejderne selv.

AF: TRINE GANER

ILLUSTRATION: MORTEN VOIGT

Hvordan overholder vi myndighedernes nyeste retningslinjer? Hvad gør vi, hvis apoteket bliver lagt ned af coronasmitte blandt personalet? Hvordan undgår vi, at det sker? Hvordan beroliger vi kunderne og sikrer os, at de holder afstand?

Spørgsmålene har stået i kø i det sidste år, hvor COVID-19 har vendt op og ned på det meste på landets apoteker, der som nogle af de få har holdt åbent gennem begge nedlukninger. Det har stillet helt særlige krav, og der har ofte ikke været megen tid til at overveje svarene.

Især i foråret stod apotekerne stort set dagligt op til nye meldinger fra myndighederne, men også da smittetrykket faldt hen over sommeren, og meget begyndte at ligne sig selv, påvirkede pandemien hverdagen.

Bekymringer over, om personalet ville blive smittet, og om apoteket ultimativt måtte lukke, har fyldt meget. Det viser en nyligt gennemført undersøgelse blandt Apotekerforeningens medlemmer om de ledelsesmæssige udfordringer under krisen. Som én skriver:

”Det gælder om, at vi holder os raske, så vi kan være i front og passe vores vigtige funktion i sundhedsvæsenet.”

En masse ændringer

Hos de fleste har indsatsen for at forebygge smitte blandt personalet betydet en masse ændringer i dagligdagen. Når smitten har været værst, har man på mange apoteker været opdelt i hold, personalemøder afholdes mange steder digitalt, og nogle har valgt at få personalet testet regelmæssigt.

Én af dem er Hanne Rothe fra Charlottenlund Apotek. Hos hende bliver alle medarbejdere rutinemæssigt testet en gang om ugen – enten på et offentligt testcenter eller via tests, de selv har kunnet foretage på apoteket. For

hende har det været afgørende at kunne skabe tryghed for personalet.

”Det har været en tid med stor usikkerhed og mange forandringer, så for mig har det først og fremmest handlet om at skabe tryghed. Vi gør rigtig meget for at minimere risikoen for smitte, for hvis der skulle ske noget, vil jeg kunne sige, at vi har gjort, hvad vi kunne for at undgå det,” siger Hanne Rothe.

Det gælder også på Birgitte Egeberg Carlsens apoteker i Vordingborg og Stege. Blandt meget andet er morgenmøderne blevet sløffet, og intranettet er nu den primære kommunikationskanal på apoteket. Hun føler det som en forpligtelse at kunne holde apoteket åbent.

”I en by som Stege, hvor der kun er ét apotek, ville det jo være en katastrofe, hvis jeg var nødt til at lukke ned. Hvor skulle folk få deres medicin?,” siger hun.

Vigtig rolle

Og netop oplevelsen af, at apoteket spiller en vigtig rolle i det nære sundhedsvæsen, har været stærk hos mange apotekere og deres medarbejdere under krisen. Blandt dem er Hanne Rothe.

”Vi oplever at være en del af sundhedsvæsenet, og det er virkelig gået op for mig, hvor vigtig vores rolle er. Vi føler os heldige, at vi får lov at gå på arbejde og udføre den vigtige opgave, som vi har på apoteket,” siger hun.

Den oplevelse deler Tine Klingsten Nielsen, der er apoteker på Fredericia Krone Apotek og Middelfart Apotek. Hos hende har det sidste år været hårdt, men det har samtidig givet en stor samhørighed på apoteket.

”Vi kommer igennem det her sammen. Det giver noget fællesskab. Oplevelsen af, at selvfølgelig skal vi blive ved med at levere medicin. Det er vores kald! Det, at hjælpe andre mennesker i den her svære situation,” siger hun.

Det er svært at skabe en fortrolig situation, når man står bag visir og plexiglas. Det er altså ikke nemt at tage en diskret snak med en kunde om skedesvamp med to meters afstand

Birgitte Egeberg Carlsen,
apoteker,
Vordingborg
og Stege

17. marts
Storcentre
lukkes ned

22. marts
Lægemiddelstyrelsen opfordrer til, at
salg af værnemidler stoppes

24. marts
Paracetamol til børn bliver recept-
pligtig og udlevering begrænses

Vi kommer igennem det her sammen. Det giver noget fællesskab. Oplevelsen af, at selvfølgelig skal vi blive ved med at levere medicin. Det er vores kald!

Tine Klingsten Nielsen,
apoteker,
Fredericia Krone
Apotek og Mid-
delfart Apotek

Men det har også trukket hårde veksler på overskuddet, og det begynder at kunne mærkes.

"Jeg er bekymret for trætheden hos personalet. Vi har været presset nu igennem lang tid. Mange medarbejdere har børn, der skal i hjemmeskole og er presset på mange fronter. Det kan jeg godt mærke og forstå," siger Tine Klingsten Nielsen.

Plexiglas og afstand

Blandt de ting, der udfordrer, er dialogen med kunderne, der skal foregå gennem plexiglas, visir, mundbind – og på afstand.

"Meget af fokus går fra den faglige rådgivning til den mere praktiske kommunikation om restriktioner. Vi har holdt fanen højt i forhold til medicinsamtalerne. Men diskretionen har generelt været udfordret. Værnemidler og afstand gør det svært at opfatte, hvad hinanden siger. Og når man er ude i kunderummet, bliver det lidt en dans rundt på gulvet for at holde afstand," siger Tine Klingsten Nielsen.

Den samme oplevelse har Birgitte Egeberg Carlsen haft.

"Det er hårdt at være corona-politi. Det kan være svært at få en god dialog med kunden, når man skal starte med at bede dem vente ude på gaden. Mange kunder har haft svært ved at forstå det, og mange er irriterede over, at vi er lidt strikse. Det har været strengt at skulle stramme op her anden omgang. Folk er ved at være trætte," siger hun.

De mange restriktioner går også ud over den diskretion, der er så vigtig for at kunderne får en tryk oplevelse.

"Det er svært at skabe en fortrolig situation, når man står bag visir og plexiglas. Det er altså ikke nemt at tage en diskret snak med en kunde om skedesvamp med to meters afstand," siger Birgitte Egeberg Carlsen.

Ros til personalet

Hos hende har det sidste år krævet meget af medarbejderne, men det har også fået dem til at vokse, har hun oplevet.

"På to afdelinger har de været alene hjemme, og det har de klaret rigtig godt. Det har

været sundt for den nye souschef, at jeg ikke hele tiden har stået der. Hun er vokset med opgaven," siger Birgitte Egeberg Carlsen.

Og hun er ikke den eneste, der roser medarbejderne. I Apotekerforeningens undersøgelse fremhæver mange af apotekerne, at medarbejderne har gjort en kæmpe indsats det sidste år.

Det har Camilla Bangert, der har Rødovre Apotek, også oplevet.

"Medarbejderne har været fantastiske! De står der dag ud og dag ind. Vores chauffører kører ud til alle – også dem, der er smittet, og de, som har svært ved at bruge Dankort. Vi er derude. Den anerkendelse synes jeg virkelig, at medarbejderne på landets apoteker fortjener," siger hun.

De glæder sig som alle andre til, at enden på et år i undtagelsestilstand forhåbentlig nærmer sig, og restriktionerne kan løsnese.

"Jeg glæder mig til, at kommunikationen med kunderne bliver nemmere igen, og at vi kan koncentrere os om vores kerneydelse i stedet for snak om værnemidler og restriktioner. Og så glæder jeg mig til, at vi fælles kan fejre nogle ting i personalegruppen. Og til, at vi kan give et kram eller en highfive," slutter Tine Klingsten Nielsen. ●

Vi oplever at være en del af sundhedsvæsenet, og det er virkelig gået op for mig, hvor vigtig vores rolle er

Hanne Rothe,
apoteker,
Charlottenlund
Apotek

27. marts

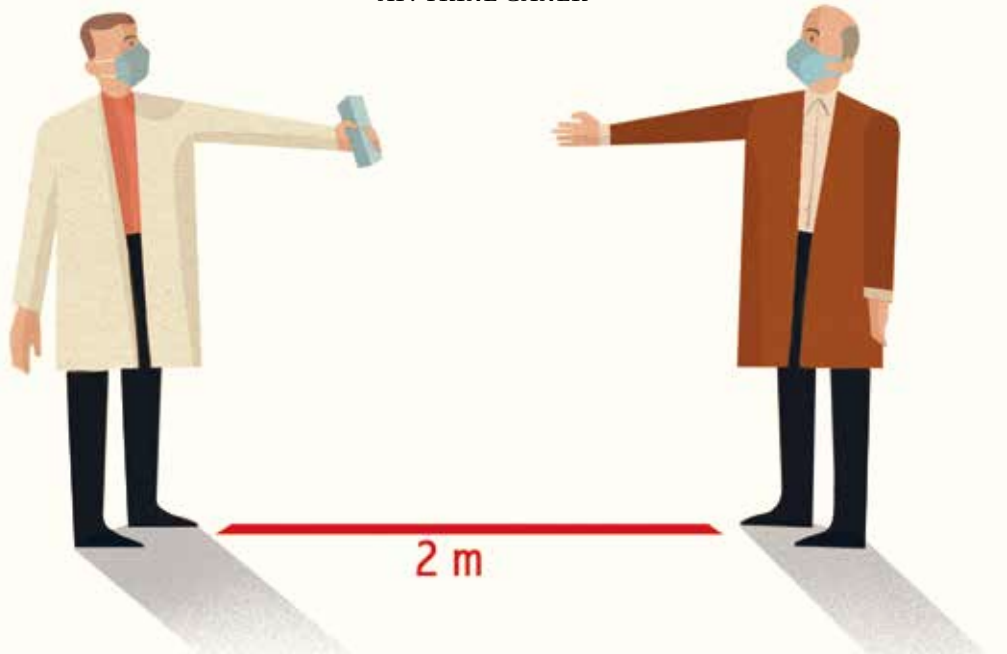
Apotekerforeningen indgår aftale med Farmakonomforeningen om forkortet ferievarsel

KUNDERNE HAR FLYTTET SIG

Nogen apoteker har mistet kunder under COVID-19-pandemien, andre har fået nye, webhandlen er steget markant, og apotekernes bude har fået rigtig travlt.

AF: TRINE GANER

Nedlukninger, hjemmearbejde og frygt for at blive smittet med COVID-19. Pandemien har påvirket kundernes adfærd, og det har ramt nogen apoteker hårdt. Andre har til gengæld draget fordel af, at kunderne det sidste års tid har opført sig anderledes, end de plejer.

Hver femte apoteker har oplevet en omsætningstilbagegang i 2020 sammenlignet med

året før. Det viser en opgørelse fra Apotekerforeningen. Blandt dem er apoteker Camilla Bangert fra Rødovre. Hendes apotek ligger i Rødovre Centrum, som er et af Danmarks største centre med travlhed og tusindvis af kunder året rundt.

Eller sådan plejer det at være. For som i landets øvrige centre har de to nedlukninger betydet, at stort set alle butikker, undtagen >

5. april

Apotekerforeningen indgår aftale om udlevering af medicin til Hus Forbis sælgere

› dagligvarebutikker og apoteker, har været beordret lukket.

"Begge nedlukninger har betydet, at vi, dagen efter, at statsministeren annoncerede det på et pressemøde, havde det dobbelte i forsendelser og det halve antal kunder. Det har været ret dramatisk, og det kræver en enorm omstilling, som vi i hvert fald i første gang ikke havde mulighed for at planlægge eller forudse," siger Camilla Bangert.

Og kunderne er ikke kun blevet væk under selve nedlukningerne. I det hele taget har der været færre mennesker, end der plejer i Rødovre Centrum, også efter at butikkerne i centeret genåbnede midt i maj. Det har man mærket på apoteket.

"Vi kom ikke op i fulde omdrejninger hen over sommeren. Særligt de ældre og kronikere er generelt mere tilbageholdende med at gå ud. Vi har kunder, som plejer at komme tre gange om ugen. De er gennem hele perioden måske kommet listende en gang om måneden. Jeg forstår dem godt. Og det har ikke hjulpet, at smittetallene hele tiden har ligget i top her i Rødovre," siger Camilla Bangert.

Nye kunder

Folk skal dog stadig have deres medicin. De henter den bare på andre apoteker. Blandt dem, som har fået mange nye kunder i det sidste år, er Birgitte Egeberg Carlsen. Udover Vordingborg Apotek og Stege Apotek har hun en filial i Lundby. På alle tre enheder har hun og personalet løbet stærkere det sidste år.

Især i Stege, som ligger på Møn, hvor der er mange sommerhuse, har der, ifølge Birgitte Egeberg Carlsen, været travlt. Mange har arbejdet i deres sommerhuse under nedlukningerne, og det har betydet en højsæson, der har strakt sig over mange måneder.

"Sommerhusgæsterne kom tidligere og tog hjem senere. Vi er vant til to måneder, hvor vi har susende travlt, men nu varede sæsonen fra marts til hen i september. Og så startede influenzavaccinationerne," siger hun.

Men det er ikke kun på ferieøen Møn, at der har været ekstra run på. Også på hendes apo-

teker i Vordingborg og i Lundby har der været flere kunder end normalt.

"Vordingborg er en pendlerby, hvor mange af dem, som plejer at pendle til blandt andet København, har arbejdet hjemme. Det samme gælder i Lundby. De har i stedet for hentet deres medicin hos os," siger Birgitte Egeberg Carlsen.

Og tendensen er holdt ved – også hen over sommeren, hvor landet genåbende, og der kom mere normale tilstande.

"Folk har fået øjnene op for, at der er gode apoteker lokalt. Det tror jeg kommer til at holde ved. Også når pandemien er overstået," siger hun.

Lukket for receptbestillinger

Nethandlen er generelt steget markant, mens folk har holdt sig hjemme, og mange kunder har fået øjnene op for, at man kan købe sin medicin online.

Det har Trine Persson, der er indehaver af Webapoteket, mærket.

"Vi fik rigtig mange nye kunder i foråret. Hver gang Mette Frederiksen gik på tv med en ny restriktion, gik folk online. Det var allerede under selve pressemøderne, at det væltede ind. Jeg var på arbejde den aften, hvor første nedlukning blev annonceret. Folk købte ind, som om de havde influenza. De bestilte sugetabletter, smertestillende, termometre. Det stak helt af, også i forhold til hvad der var fornuftigt," siger Trine Persson.

Kort tid efter nedlukningen i marts blev presset så stort, at hun måtte bede Lægemedelstyrelsen om tilladelse til at lukke midlertidigt ned for receptbestillinger. Leveringstiden ville simpelthen blive for lang.

"Det var rædselsfuldt. Som dansk apotek skal vi levere en høj faglighed og god service, som ikke må sættes over styr på grund af travlhed. Vi er glade for nye kunder, men vi skal kunne følge med. Det kunne vi ikke på det tidspunkt. Man kan jo ikke mande op fra den ene dag til den anden," siger hun.

Samtidig med, at bestillingerne væltede ind, skulle hun sørge for at hendes site løbende

Lige nu har jeg en skingrende vanvittig lønprocent, og det er da et kæmpe pres ikke at vide, hvornår kunderne kommer tilbage

Camilla Bangert,
apoteker,
Rødovre
Apotek

Vi er vant til to måneder, hvor vi har susende travlt, men nu varede sæsonen fra marts til hen i september

Birgitte Egeberg Carlsen,
apoteker,
Vordingborg
og Stege

22. august

Krav om brug af mundbind i offentlig transport indføres

29. oktober

Krav om brug af mundbind i det offentlige rum indføres

blev tilpasset de skiftende udmeldinger fra myndighederne - ikke mindst udleveringsbegrænsningerne. Og det var ikke "bare lige sådan", som Trine Persson formulerer det.

I dag er kundeflowet landet på et stabilt højere niveau med de udsving, som skiftende corona-restriktioner forårsager. At der er kommet flere kunder på onlineapoteket havde hun dog regnet med, uanset COVID-19, fortæller hun.

"Vi har oplevet løbende vækst, siden vi startede. Folk handler generelt mere på nettet, men det er da klart, at corona har skubbet på udviklingen," siger onlineapotekeken, der endnu ikke har nogen klar fornemmelse af, hvor mange af de nye kunder, der vil fortsætte med at handle medicin online, når pandemien er overstået.

"Folk er meget loyale over for deres lokale apotek. Nogle kunder vil blive, men mange vil vende tilbage til det apotek, de plejede at bruge. Så vi ved endnu ikke, hvad corona kommer til at betyde på sigt," siger Trine Persson.

Is i maven

Hos Camilla Bangert i Rødovre krydses der fingre for, at vi snart kan vende tilbage til mere normale tilstande. Selv om hun ikke forventer, at det bliver lige foreløbigt.

"Lige nu skal vi bare have tiden til at gå og is i maven. Jeg er nødt til at tro på, at der kommer en verden på den anden side. Usikkerheden er det værste. Lige nu har jeg en skingrende vanvittig lønprocent, og det er da et kæmpe pres ikke at vide, hvornår kunderne kommer tilbage," siger hun. ●

Vi fik rigtig mange nye kunder i foråret. Hver gang Mette Frederiksen gik på tv med en ny restriktion, gik folk online. [...] Det stak helt af, også i forhold til hvad der var fornuftigt

Trine Persson,
apoteker,
Webapoteket

Rowa[®] Technologies Fremtiden inden for apoteker

Lad BD Rowa støtte dig i overgangen til den digitale apoteksverden

- ✓ Centraliseret kontrol af alle digitale Rowa-systemer
- ✓ Kompatibel med alle løsninger fra Rowa samt andre producenter
- ✓ Enkelt design på webportalen vCloud

For flere oplysninger kontakt:

Henrik Walter

Mobil: 61270808

e-mail: henrik.walter@bd.com

Rowa[®] Technologies

Rowa®-opbevaringssystemer

Intelligente løsninger til opbevaring og udlevering i apoteker. Drag fordel af 20 års erfaring fra mere end 6.500 installationer i hele verden.

Rowa Vmotion®

Et fleksibelt, interaktivt præsentationværktøj som fremviser produkter, tilbud og reklamer til kunder i apoteket.

Rowa Vpoint™

Selvbetjeningsterminal som giver kunder adgang til vigtig information samt til at betjene dem selv inde i apoteket.

Mere innovation på vej fra Rowa Technologies:

Rowa Vshelf™ - Direkte salg via QR-kode udenfor apoteket.

7. november
Nordjylland
nedlukkes

16. december
Anden landsdækkende nedlukning annonceres,
herunder lukning af storcentre

“Vi har som studerende været vidne til en omstillingsparathed, jeg ikke troede var mulig i denne branche”

COVID-19 gjorde i foråret 2020 det obligatoriske studieophold på apoteket til et svært, anderledes og meget lærerigt ophold for de farmaceutstuderende. De fik øjnene op for, hvor omstillingsparate apotekerne er, og hvor vigtig en samfundsrolle apoteket har i en krisetid.

AF KIM ANDREASEN

Da COVID-19 ramte Danmark i marts, var 128 farmaceutstuderende kun fem uger henne i deres seks måneder lange obligatoriske studieophold på apotek. Pludselig stod de studerende midt i en virkelighed med usikre kolleger, nervøse kunder og corona-restriktioner, som hele tiden ændrede sig.

På Københavns Universitetet, som uddanner en del af de nye farmaceuter, tænkte man hurtigt. Den helt særlige situation skulle udnyttes til at få opsamlet viden, og universitetet gjorde det muligt for studerende i deres skriftlige eksamensopgave at fokusere specielt på, hvordan de oplevede COVID-19 under studieopholdet.

Mange dilemmaer

Og det er først og fremmest de mange dilemmaer mellem smittebeskyttelse på den ene side og en god og diskret dialog med kunderne på den anden, som de studerende observerede som en stor udfordring under deres studieophold på apotekerne i månederne med COVID-19.

“Plexiglas skaber store udfordringer om-

kring kommunikation. Man skal nogle gange råbe bag plexiglasset, men hvor højt skal man så råbe og dermed gå på kompromis med diskretionen? I den sammenhæng angiver de studerende også, at det kan være svært at få identificeret “risikopatienterne” - altså dem, som har særligt brug for rådgivning”, siger Lotte Stig Nørgaard, lektor på Institut for Farmaci, Københavns Universitet, som sammen med to apoteksfarmaceuter fra universitetets kontaktgruppe for studieophold, Sidsel Kristiansen og Sonja Paltoft, har stået for at samle de studerendes oplevelser.

En ny verden

Malene Corfitsen var en af de 47 studerende, som skrev om oplevelserne under COVID-19 i sin opgave. Selvom hun til daglig bor og studerer i København, havde hun valgt at tage til Nordjylland - nærmere bestemt Nørresundby Apotek - for at gennemføre sit studieophold.

“I forvejen var det at være på et apotek en hel ny verden for mig. Det var svært at skulle ud i virkeligheden og udføre det, som man har hørt om i undervisningen. Men det blev bestemt ikke nemmere, da corona kom. Med

ét blev alle på apoteket nybegyndere og skulle finde ud, af hvordan man agerede med den nye sygdom,” fortæller Malene Corfitsen.

Usikre og bange kunder

Samtidig oplevede hun, at kunderne var usikre og bange, og især i starten var det svært at åbne en dialog med kunden, både fordi kunden helst ville ud fra apoteket så hurtigt som muligt på grund af smittefaren, og fordi plexiglasset, som blev sat op foran kassen, blev en hæmsko for at kunne kommunikere.

Men den særlige situation har også fået apotekerne til at omstille sig og tænke nyt. Flere af de studerende peger i deres opgaver på, at både apotekerne og farmaceuterne trådte i karakter og hurtigt påtog sig en dynamisk og

fleksibel lederrolle.

De studerende beskriver, hvordan man fandt nye måder at betjene kunder på - eksempelvis kontaktløse apoteker, drive-in-apoteker, selvscanning af sygesikringskort, to-go salg og så selvfølgelig brug af håndsprit og god afstand.

En studerende opsummerer situationen: “Vi har som studerende været vidne til en omstillingsparathed, jeg ikke troede var mulig i denne branche”.

Og det går igen i mange af de studerendes tilbagemeldinger, fortæller Lotte Stig Nørsgaard.

“I forhold til det personalemæssige, så fremhæver de studerende for eksempel som noget positivt, at de faste mødestrukturer med fysiske morgenmøder, hvor alle skulle deltage, flere steder blev afløst af en helt anderledes fleksibel mødestruktur med onlinemøder, møder, der blev optaget, så man kunne se dem, når det passede, og i det hele taget meget mere fjernledelse”, siger hun.

Det kan Malene Corfitsen godt genkende fra sit studieophold.

“Min apoteker begyndte at lave videoer med instruktioner, og så holdt vi mange flere møder online. Det passer godt til en fleksibel og travl hverdag. Det giver god mening at gøre det på den måde, og det er noget, jeg håber, at man vil fortsætte med også efter corona,” siger hun.

Vigtig samfundsrolle

Hun oplevede også, at både apotekeren og de andre farmaceuter påtog sig en tydelig rolle - både som ledere og som farmaceuter.

“Opmærksomhed på både os medarbejdere og kunder var stor. Der var masser af ros, men de blev også meget handlingsorienterede og konkrete, når de skulle instruere os. I forhold til kunderne tænkte jeg over, at alle gik meget op i ikke at glemme formålet med at være et apotek. Der blev hele tiden udtænkt nye og

Alle gik meget op i ikke at glemme formålet med at være et apotek. Der blev hele tiden udtænkt nye og kreative løsninger, så kunderne fik den rådgivning og betjening, som de havde brug for - på trods af situationen

Malene Corfitsen, studerende på Institut for Farmaci, Københavns Universitet

>

Hvad kan apotekerne ifølge de studerende lære af COVID-19?

De studerende giver i deres opgaver bud på, hvad apotekerne bør holde fast i efter COVID-19-erfaringerne:

- **Fortsæt med fysisk afstand** og brug af håndsprit, drive-in apoteker, selvscanning af sygesikringskort og to go salg
- **Hold fast** i personale- og morgenmøder online, mere information på intranettet og fokus på fjernledelse
- **Træn kriseberedskab** og sørg for udvikling af beredskabsplaner
- **Udvikl rådgivningsmodel** til forsendelseskunder og pårørende

RESOURCE® ULTRA

Med fokus på forbedrede behandlingsresultater

NYHED!

450 kcal*

28 g protein*

3 g leucin*

*pr. 200 ml

Resource® Ultra er en koncentreret ernæringsdrik med højt protein- og energiindhold. Drikken indeholder højkvalitativt protein med stor andel valleprotein (42 % valle, 58 % kasein), som er naturligt rig på den vigtige aminosyre leucin. Resource® Ultra findes i fire gode smagsvarianter og to forskellige størrelser – **125 og 200 ml**.

Resource® Ultra er en fødevarer til særlige medicinske formål og skal anvendes under lægeligt tilsyn. Til ernæringsbehandling af patienter med sygdomsrelateret underernæring eller i ernæringsmæssig risiko.

Information til sundhedsfagligt personale

Nestlé Health Science,
Arne Jacobsens Allé 7,
2300 KBHS

- > kreative løsninger, så kunderne fik den rådgivning og betjening, som de havde brug for - på trods af situationen,” siger Malene Corfitsen.

Under studieopholdet gik det op for hende, hvor vigtig en rolle apoteket har i samfundet. Det er også en observation, som flere af hendes medstuderende har gjort sig.

“Folk kan komme direkte ind fra gaden med deres spørgsmål, usikkerhed og bekymringer. Vi står lige der og kan svare på mange af de spørgsmål, som kunden har. Lige præcis i den her tid har det opfyldt et stort behov hos mange,” siger hun.

“Once in a lifetime”

Lotte Stig Nørgaard er glad for, at det lykkedes både at få gennemført studieopholdene i den svære tid, men også, at man kunne udnytte den “once in a lifetime”-chance det var at finde ud af, hvad der sker ude på apotekerne i sådan en situation.

“Vi har i forvejen gode erfaringer med, at når studerende kommer ud på studieopholdet, har de nye perspektiver på det, som sker på apotekerne, og deres tilbagemeldinger om COVID-19 er meget værdifulde”, siger hun. ●

Om analysen

De farmaceutstuderende fra Københavns Universitet, som var på praktikophold under COVID-19-epidemiens start i foråret 2020, fik i deres eksamensopgaver mulighed for at fokusere specielt på, hvordan de oplevede håndteringen af situationen på apoteket.

47 af de i alt 128 studerende sagde ja til, at deres besvarelser måtte bruges i en kvalitativ indholdsanalyse med titlen: Hvad er studieopholdsstuderendes erfaringer med og refleksioner over COVID-19 i forhold til apoteksøkonomi, ledelse, etik, kommunikation, salg og forslag til fremtidig fastholdelse og tiltag?

Indkaldelse til ekstraordinær generalforsamling i Pharmaforsikring

Der indkaldes hermed til ekstraordinær generalforsamling i Pharmaforsikring den 4. marts 2021 kl. 09.30 med følgende dagsorden:

- 1: Valg af dirigent
- 2: Forslag om opløsning af Pharmaforsikring med udlodning af 50% af foreningens aktiver til en nystiftet forening til varetagelse af apotekersidens forsikringsbehov og 50% af foreningens aktiver til Pharmadanmark samt bemyndigelse til bestyrelsen
- 3: Eventuelt

Generalforsamlingen afholdes på Bernstorff Slot, Jægersborg Alle 93, 2820 Gentofte. Hvis COVID-19 situationen påvirker forsamlingsfriheden, vil den ekstraordinære generalforsamling blive afholdt virtuelt.

Læs mere her:

[Medlemnettet.apoteket.dk/Drift/Apoteksenheder/Forsikring og Pension](https://www.apoteket.dk/Drift/Apoteksenheder/Forsikring%20og%20Pension)
https://www.pharmadanmark.dk/da/Pharmadanmark_Pharmaforsikring
<http://www.pharmaforsikring.dk/>

Pharmaforsikring blev etableret i 1927 og havde til formål at indkøbe forsikringer til medlemmerne af foreningen. Foreningen har igennem mange år leveret gode forsikringsprodukter til medlemmerne, som kommer primært fra Danmarks Apotekerforening og Pharmadanmark.

Igennem de seneste år har der pågået en drøftelse af set-up i Pharmaforsikring. Det skyldes, at Pharmaforsikring generelt gerne vil forbedre de ydelser og den service på forsikringer, som er leveret til medlemmerne.

Den nuværende konstruktion med en fælles forening har gjort dette mål vanskeligere. Apotekersiden og Pharmadanmark-siden i bestyrelsen er derfor enige i, at det gavner medlemmerne bedst, at foreningen opløses, og der arbejdes videre på to forskellige set-up.

I et fremtidig set-up etableres der en ny forening, som kan servicere apotekssidens forsikringsbehov.

På Pharmadanmark siden overtages opgaven internt i foreningen med et set-up, hvor der tilknyttes egne rådgivere, som kan give medlemmerne en bedre service, end de modtager i dag.

Som led i fastlæggelse af handlingsplan for opløsning af Pharmaforsikring skal der tages stilling til udlodning af de aktiver, som findes i Pharmaforsikring. Da både apotekersiden og Pharmadanmark-siden efter opløsning skal beskæftige sig med forsikring, er det bestyrelsens indstilling, at formuen udloddes til understøttelse af dette formål.

Apotekersiden og Pharmadanmark-siden i Pharmaforsikrings bestyrelse har set på forskellige forhold, som er afgørende for formuens fordeling. Samlet set leder den skønsnæssige vurdering af de historiske fakta frem til en anbefaling om, at udlodningen bør fordeles 50:50 mellem apotekersiden og Pharmadanmark-siden.

Det indstilles derfor til generalforsamlingen, at der ved opløsning af foreningen sker en ligelig fordeling mellem apoteker- og Pharmadanmark-siden.

Følgende beslutningsforslag stilles derfor til generalforsamlingen:

”Bestyrelsen indstiller til generalforsamlingen at opløse Pharmaforsikring ved en solvent opløsning.

Bestyrelsen indstiller, at foreningens formue i forbindelse med opløsningen uddeles med 50% af formuen til en nystiftet forening til varetagelse af apotekersidens forsikringsbehov og 50% af formuen til Pharmadanmark.

Det foreslås endvidere, at bestyrelsen bemyndiges til nærmere at gennemføre opløsningen, herunder (men ikke begrænset til) at foretage realisering af foreningens aktiver, indfrielse af foreningens passiver, træffe beslutning om udlodning af aktiver og evt. passiver til en nystiftet forening til varetagelse af apotekersidens forsikringsbehov og Pharmadanmark samt træffe beslutning om endelig opløsning af foreningen.”

Nedlukning kan aflæses i medicinforbruget

Alle kender de almindelige sæsonudsving i danskernes lægemiddelforbrug. Men hvad sker der med lægemiddelforbruget, når hele landet pludselig lukker ned, og danskerne bliver tvunget til at ændre adfærd? Farmaci har set på, hvordan den første bølge af COVID-19, som resulterede i en nedlukning i marts 2020, kunne aflæses af lægemiddelforbruget.

Af Merete Wagner Hoffmann

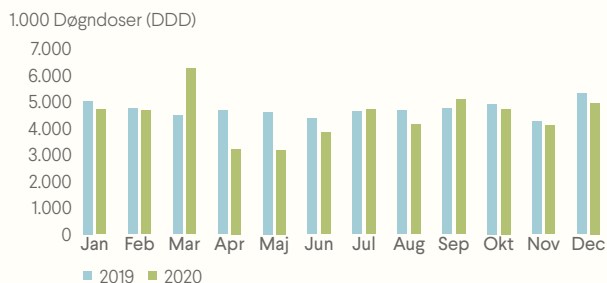
Kilder: Dansk Lægemiddel Information og lægemiddelstatistikdata

Smerterne blev færre

Enten betød nedlukningen af landet, at vi ikke længere havde så mange smerter – eller også var vi bare mindre tilbøjelige til at kurere smerten med medicin. En tredje mulighed er, at det lagde en dæmper på forbruget, at udleveringsbestemmelserne i en periode sikrede, at apotekerne kun måtte udlevere én pakning ad gangen, og at paracetamol til børn blev enten apoteksforbeholdt håndkøb eller receptpligtigt.

Hvad end forklaringen er, så faldt forbruget af svage smertestillende lægemidler både på apoteket og i detailhandlen. Folk fyldte lagrene i hjemmene blev dog fyldt godt op i marts, men det modsvares ikke af det store fald månederne efter.

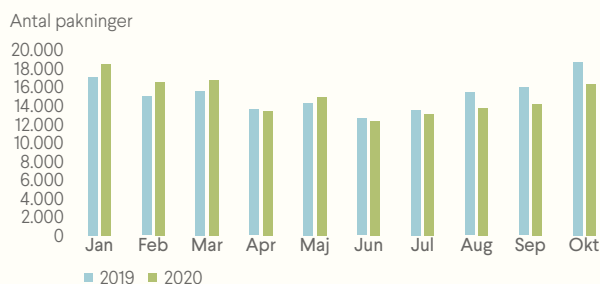
Forbrug af medicin mod svage smerter

Færre fik børneorm

Færre børn i institutionerne og bedre håndhygiejne ses tydeligt i forbruget af medicin mod børneorm. Det faldt, da landet lukkede ned – og det har siden holdt sig under niveauet fra året før.

Apotekernes salg af midler mod børneorm

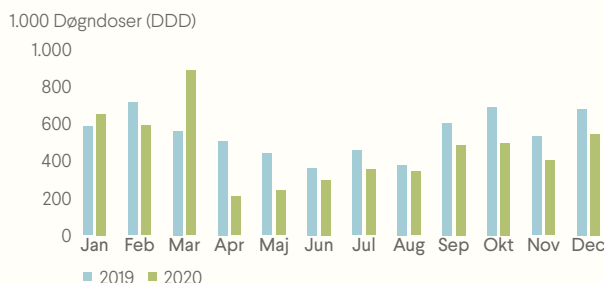

Vi snottede og hostede mindre

Vores forbrug af forkølelsesmidler faldt drastisk i forårsmånederne – ikke bare på apotekerne men overalt, hvor man sælger næsespray, hostesaft og halspastiller som Strepsils og Zyx.

I marts købte danskerne stort ind, og salget steg med 50 % i forhold til samme måned sidste år. Men i de følgende måneder var der en markant nedgang, der ikke alene kan forklares med hamstringen i marts måned. I april, maj og juni blev der indkøbt 17,7 mio. DDD (døgndoser), hvilket er 9 mio. færre end året før.

Forbrug af midler til lindring af forkølelse

6. januar

Der indføres skærpede arealkrav på apoteket

19. januar

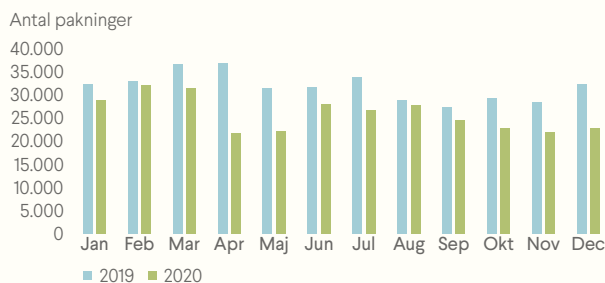
Der indføres skærpede retningslinjer for 'nære kontakter'

● Redaktionen sluttede den 20. januar 2021

Meget mindre øjenbetændelse

Man kan helt tydeligt aflæse coronaens lukning af landet i forbruget af øjendråber mod øjenbetændelse. Nedlukningen af skoler, daginstitutioner og arbejdspladser samt overholdelse af råd om god håndhygiejne og afstand må være forklaringen på det drastiske fald i april og maj – og forklaringen på den stigning, man kan se samtidig med den gradvise åbning af landet. Men vi glemte ikke helt de gode råd om afstand og håndhygiejne. For forbruget holdt sig fortsat under niveau resten af sommeren sammenlignet med året før.

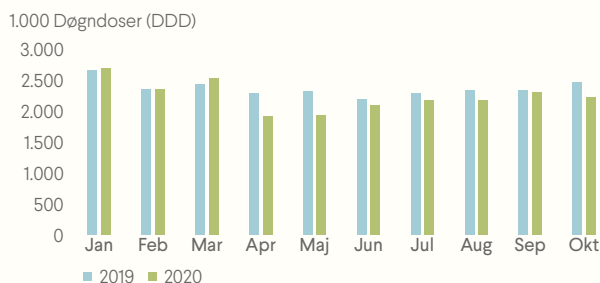
Forbrug af midler mod øjenbetændelse

Vi havde mindre brug for antibiotika

At god håndhygiejne og større social afstand reducerer smitte ses tydeligt i forbruget af antibiotika. Det faldt mærkbart i april og maj. Forbruget for januar til august er 5,4 % lavere end samme periode året før. Forbruget af antibiotika stiger generelt med alderen. Men det er især for de mindre børn, der i foråret 2020 var et fald i forhold til året før.

Apotekernes salg af antibiotika

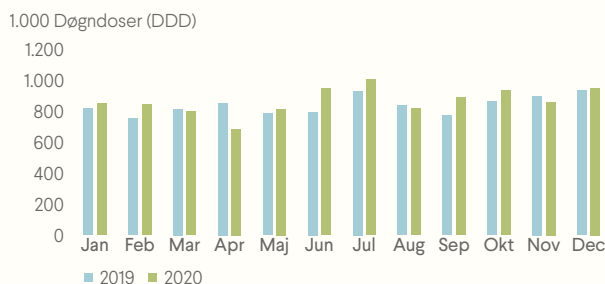

Sexlivet gik i stå

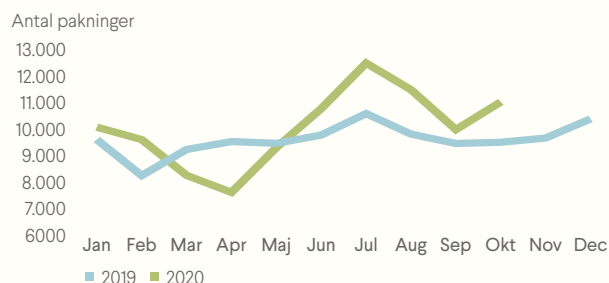
Meget tyder på, at det ikke bare var hverdagslivet, der gik i stå under nedlukningen i marts 2020. Også sexlivet gik lidt på standby – i hvert fald, hvis man ser på salget af potensmidler og nødprævention. Begge faldt markant i april for så at stige i maj og stikke helt af i sommermånederne juni og juli, hvor optimismen bredte sig, og det tabte skulle indhentes.

Stigningen begyndte pudsigt nok kort tid efter den 20. april, hvor Sundhedsstyrelsens direktør Søren Brostrøm på et pressemøde udtalte de berømte ord: "Sex er godt. Sex er sundt. Sundhedsstyrelsen går ind for sex. Vi er seksuelle væsener, og selvfølgelig skal man dyrke sex også som single i en tid med corona."

Forbrug af potensmidler

Salg af nødprævention fra apotekerne

Gentest i håndkøb:

En vej til mere effektiv medicin

Flere apoteker tilbyder kunderne spyttest i håndkøb, som viser, hvilke lægemidler den enkelte har størst chance for at tåle, og som har den bedste effekt. Den kan dermed være med til at sikre en langt mere effektiv og målrettet brug af lægemidler med færre bivirkninger.

Af Kim Andreasen, freelancejournalist

Kirsten på 72 år har forhøjet blodtryk. Hun har prøvet flere forskellige typer af medicin, men ingen af dem har haft den ønskede effekt. Ovenikøbet har medicinen givet hende ubehagelige bivirkninger i form af træthed og kvalme.

Men der er måske hjælp at hente for en borger som Kirsten. Det er nemlig nu muligt at få udarbejdet en gentest, som kan vise, hvilken type blodtryks- og kolesterol-sænkende medicin, som virker bedst for hende, og hvilken der ikke virker eller sandsynligvis vil give hende bivirkninger. Testen sælges indtil videre på cirka ti apoteker i landet.

Med testens resultater i hånden kan Kirsten gå til sin praktiserende læge og tage en dialog om, hvilken type medicin, som virker for hende. Meningen med testen er at støtte både Kirsten og hendes praktiserende læge i beslutningen om at finde det rigtige lægemiddel fra starten, skifte til et bedre egnet eller justere dosis i forhold til de genvariationer, som netop hun har.

Medicinen virker ikke

Kirsten er en fiktiv person. Men hun er et typisk eksempel på de mange medicinbrugere, som oplever, at den medicin, som lægen ordinerer til dem, enten har bivirkninger eller simpelthen ikke har den ønskede effekt.

“Vi er alle indrettet forskelligt rent genetisk. Nogle mennesker har variationer i gener, der betyder, at deres lever ikke er god til at producere nok af de enzymer, som skal aktivere et bestemt lægemiddel. Andre nedbryder måske lægemidlet for hurtigt eller for langsomt og risikerer at få bivirkninger”, forklarer Nils Brünner, der er professor emeritus i kræftmedicin på Københavns Universitet og bestyrelsesmedlem i firmaet Gentelligence, som står bag gentesten.

Testen laver en DNA-profil på patienten, som kortlægger, hvor god eller dårlig den enkelte patient er til at omsætte eller tåle forskellige lægemidler.

“Efterfølgende samkøres DNA-profilen med den store database med lægemidler, som vi har adgang til. Her er det for mange lægemidler oplistet, hvilke enzymer det enkelte lægemiddel er reguleret af. Så kan man se, hvilke lægemidler, der vil være mest optimale at udskrive til patienten. Det handler kort og godt om at optimere brugen af kendte lægemidler, så vi sørger for, at patienten får mest mulig gavn af dem og så få bivirkninger som muligt”, siger Nils Brünner.

Engagerede i egen sygdom

Buddinge Apotek er et af de ti apoteker i Danmark, som tilbyder testen. Her siger farmaceut Elisabeth Schultz, at de typiske købere af gentesten er borgere, som er engagerede i egen sygdom, sundhed og specielt medicinering.

“De har ofte været igennem et længere forløb med forskellige typer af medicin, som har haft begrænset eller ingen virkning, og der har også ofte været forløb med stærke bivirkninger,” siger hun.

Elisabeth Schultz fortæller, at apoteket i Buddinge udgøres af to enheder. Den ene ligger i et velbjerget område – det andet i et område, hvor folk har færre midler.

“Da vi startede med at sælge gentest, tænkte jeg, at vi nok ville sælge flest i det velbjergete område. Jeg tog fejl. Vi sælger mange i det andet område, fordi der her bor mange, som testen giver mening for. Det sparer dem tid, konsultation, sygedage – og giver dem et håb om bedre sygdomsbehandling. Vi har lavet afbetalingsordninger for nogle kunder. Andre kunder har ønsket sig det i jule- eller fødselsdagsgave, og andre prioriterer simpelthen midlerne til en test”, siger Elisabeth Schultz.

Grundig information og rådgivning

Hun understreger, at det er helt afgørende, at kunderne bliver tilstrækkeligt informeret og rådgivet om produktet før køb, og at hun som farmaceut har en central rolle.

“Gentest er et nyt område for de fleste af os, og der eksisterer mange skrøner og fordomme omkring dem. Det er vigtigt for os, at vores kunder ved præcist, hvad denne test drejer sig om, hvad den viser, og hvad den ikke viser. Når kunden har fået rådgivningen og informationerne – og bestemmer sig for at købe testen – er det vigtigt at informere om selve proceduren for udførelsen af testen. Altså hvad de skal gøre, når de kommer hjem og selv skal lave spytprø-

med færre bivirkninger

ve, lægge den i en kuvert og putte den i postkassen”, siger Elisabeth Schultz.

Svaret på gentesten er en personlig rapport, som på baggrund af personens egne genvariationer viser, hvilke lægemidler de skal være opmærksomme på og eventuelt tale med deres egen læge om.

“Efterfølgende er man altid velkommen til at komme ned til os og få rapporten forklaret af én af farmaceuterne på vores apotek. Vi kan også hjælpe kunderne med rådgivning om, hvordan de konkret kan bruge testen”, siger Elisabeth Schultz.

Grundig uddannelse

Farmaceuterne og farmakonomerne på Buddinge Apotek gennemfører, i lighed med personalet på de øvrige apoteker, som tilbyder testen, et uddannelsesforløb tilrettelagt af Genetelligence, så de er klædt på til at vejlede kunderne.

“Vi har lavet en efteruddannelse om vores test i samarbejde med bl.a. en ræk-

ke danske eksperter fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Statens Serum Institut og advokater med speciale i europæisk ret” siger Lone Fisker, adm. direktør i Genetelligence Europa.

“Uddannelsen giver personalet indsigt i pharmacogenomics, så de kan forklare kunderne, hvad analyserne betyder. Det er afgørende at få klargjort overfor kunden, hvordan medicin virker forskelligt på os, hvad den konkret kan bruges til, og hvilke begrænsninger den har. Eksempelvis forventer nogle kunder, at vi kan fortælle dem om sygdom. Det er på ingen måde en mulighed med denne analyse”, siger Lone Fisker. ●

FAKTA

Via en spytttest, udviklet af det danske biotekselkab Genetelligence, kortlægges en medicinbrugers DNA-profil.

Profilen viser den enkelte medicinbrugers evne til at omsætte eller tåle forskellige lægemidler.

DNA-profilen samkøres med en stor lægemiddeldatabase, hvoraf fremgår, hvilke enzymer det enkelte lægemiddel er reguleret af.

På den baggrund kan man afdække, hvilke lægemidler medicinbrugeren har bedst effekt af samt dosis.

Omkring ti apoteker sælger og rådgiver pt. om testen, der koster ca. 4.000 kr.

Siden opstarten sidste år har Genetelligence, ifølge virksomheden, analyseret ca. 1.000 tests i Danmark til både hospitaler og til medicinbrugere via apoteket, hvoraf apotekerne har formidlet lidt under halvdelen.

Samarbejde mellem praktiserende læger og farmaceuter hindrede medicinfejl

Fire ud af ti potentielt farlige ordinationer blev bremset i et engelsk forsøg, hvor it-værktøj og farmaceuter var sikkerhedskontrol.

ANTALLET AF POTENTIelt farlige ordinationer blev nedbragt med 40 procent i et engelsk forsøg, hvor it-system og farmaceuter var ekstra sikkerhedstjek på lægens ordinationer. Studiet byggede på en intervention, som faldt i tre dele:

1. Først identificeredes en potentielt farlig ordination ved hjælp af et it-redskab. Det kunne for eksempel være, hvis en patient over 65 år bliver sat i behandling med et NSAID-præparat, men ikke samtidig fik ordineret medicin mod mavesår, eller hvis vedkommende samtidig tog Warfarin.
2. Når it-redskabet identificerede en potentiel farlig situation, tog farmaceuten stilling til, om der var behov for at tilpasse medicineringen.
3. I givet fald tog farmaceuten, som det tredje skridt, fat i lægen og drøftede behovet for ændringer i den ordinerede medicin.

Undersøgelsen, der blev gennemført på 43 lægepraksisser i Salford i England, viste, at antallet af potentiel farlige ordinationer blev reduceret med 40 procent, efter at forsøget havde kørt i et år. ●

Pilotforsøg: intervention på apoteket reducerede alkoholforbrug

En medicin- og alkoholkonsultation på apotek førte til lavere alkoholforbrug i et engelsk pilotforsøg.

APOTEKET KAN BIDRAGE til at nedbringe forbruget af alkohol ved at tage en konsultation om emnet med borgere i den relevante målgruppe som en integreret del af en almindelig medicinsamtale. Det tyder resultatet af en engelsk pilotundersøgelse gennemført på ti apoteker i Yorkshire på.

På halvdelen af de medvirkende apoteker blev en farmaceut uddannet i at gennemføre en alkoholkonsultation som et led i de almindelige medicinsamtaler¹. I undersøgelsesperioden screenede farmaceuterne de borgere, der deltog i en medicinsamtale, og indtog de alkohol mindst to gange om ugen, blev de tilbudt at medicinsamtalen også omhandlede alkoholforbrug med henblik på at nedbringe deres forbrug. 51 borgere takkede ja.

På den resterende fem af de medvirkende apoteker, som agerede kontrolgruppe, gennemførte man medicinsamtaler som normalt.

To måneder efter samtalen havde deltagerne i interventionsgruppen lavere alkoholforbrug end deltagerne i kontrolgruppen, og forskerne konkluderer på den baggrund, at der er grundlag for en videre undersøgelse af effekten af en alkoholkonsultation som en del af medicinsamtalen på apoteket. ●

¹ I undersøgelsen integrerede farmaceuterne alkoholkonsultationer i de to National Health Service-ydelser 'Medicine Use Review' og 'New Medicine Service'.

Duncan Stewart et.al.: A pilot cluster randomised trial of the medicines and alcohol consultation (MAC): an intervention to discuss alcohol use in community pharmacy medicine review services, BMC Health Services Research, October 12, 2020

Niels Peek et.al.: Evaluation of a pharmacist-led actionable audit and feedback intervention for improving medication safety in UK primary care: An interrupted time series analysis, PLOS Medicine, October 13, 2020

smertestillende

Tekst: **ADRIAN SKOV**

Foto: **RUNE PEDERSEN**

Opium, alkohol og pilebark

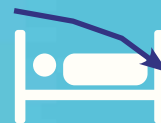
Opium og pilebark er de to ældste former for smertestillende, og er begge kendt fra antikken. Råopium – den størknede saft fra opiumvalmuen – blev i antikkens Rom blandet med honning og solgt som en almindelig, smertestillende medicin. Pilebark, der indeholder salicin, blev tørret og knust og brugt mod hovedpine. Sammen med **rigelige mængder alkohol** udgjorde råopium og pilebark hovedingredienserne i laudanum, der

i nyere historie har været en af de hyppigst anvendte smertestillende præparater – det kunne ordineres i Danmark helt indtil 1933.

Selv mord med paracetamol

Smertestillende medicin har længe været brugt som selvmordsmiddel, især blandt unge kvinder. Mellem 2002 og 2015 blev i alt ca. **56.000 danskere** indlagt med forgiftninger som følge af bevidst overforbrug. Efter at pakningsbegrænsninger blev indført i 2013, faldt antallet af månedlige indlæggelser for forgiftninger ved selvmordsforsøg med smertestillende dog med næsten en femtedel.

Mave-tarmproblemer førte til udvikling af Aspirin

Det lykkedes i 1830 at syntetisere salicylsyre for første gang, og det blev et populært smertestillende middel, da det var forholdsvist effektivt og kun lidt afhængighedsskabende. Vedvarende brug førte dog til **svære mave-tarmproblemer**, hvilket ansporede Felix Hoffmann fra lægemiddelfabrikken Frederick Bayer & Co. til at udvikle et bedre stof. Hans bestræbelser førte til syntesen af acetylsalicylsyre, der i 1899 blev sendt på markedet som Aspirin, et af verdens mest populære lægemidler.

Opioidkrisen i USA

Smertestillende, især opioider, har længe været misbrugt, enten til personlig nydelse eller som følge af afhængighed. I USA er man i disse år hårdt ramt af den såkaldte opioidkrise. Man skønner, at ca. **2 millioner amerikanere misbruger opioider**. Krisen opstod formentligt efter aggressiv markedsføring af opioider i 1990'erne, før dets afhængighedsskabende karakter blev påvist i starten af 00'erne.

NY APOTEKER

Aarhus Jernbane Apotek på Banegårdspladsen har ved årsskiftet fået ny indehaver. **Dorte Kamp Teglgård** har overtaget apoteket efter apoteker Bent Hougaard, der har drevet det siden 1998. Efter et år, hvor Dorte Kamp Teglgård har været ansat i den digitale udviklingsvirksomhed Trifork og hjulpet med at udvikle den nye app 'apoteket', er hun glad for at komme tilbage på apotek.

"I forhold til det ledelsesmæssige, så vil jeg gerne gå forrest og skabe et hold. Det har jeg altid syntes var sjovt. Jeg har spillet på ishockeylandsholdet, og det gælder på en måde om det samme. Om at samles om noget og få skabt holdånd, glæde og begejstring," siger hun.

Om hvorfor det netop skulle være Aarhus Jernbane Apotek siger hun: "Aarhus er en ambitiøs kommune med sundhedsfaglige visioner, hvor apoteket kan få lov at udfylde en rolle. Apotekerne i byen har et godt samarbejde med kommunen, som jeg glæder mig til at blive en del af, og hvor jeg forhåbentlig kan bidrage positivt med mine kompetencer og tidligere erfaringer," siger den 44-årige apoteker.

Dorte Kamp Teglgård har en fortid som souschef på Horsens Søndergade Apotek.

NY FILIAL

Apoteker **Henning Lukasen** og **Ringkøbing Løve Apotek** har indgået en aftale med indehaverne af Meny-supermarkedet i Søndervig, hvor der i foråret 2022 skal åbnes en ny filial. Den nærmere dato bliver 1. april 2022, og adressen er Badevej 1, 6950 Ringkøbing. Apoteker Henning Lukasen og Ringkøbing Løve Apotek driver i forvejen filialen Videbæk Apotek.

RINGKØBING

AARHUS

EGTVED

OVERTAGELSE

Apoteker **Ulrik Hjelme**, Hornslet Apotek, overtog **Ebeltoft Apotek** den 1. januar 2021. Han har overtaget bevillingen fra apoteker Lisbet Høgh, der stoppede efter 16 år. Overtagelsen betyder, at den 59-årige apoteker nu driver to bevillinger og fire filialer på Djursland. Hertil kommer et apoteksudsalg og en række håndkøbsudsalg og medicinudleveringssteder og en veterinærafdeling.

”Det gav god mening at søge Ebeltoft Apotek. Dels er det veldrevet, begge bevillinger er landapoteker med stor forsendelse og dosis, og så er de nabo til hinanden. Der er en masse synergier, som vil kunne understøtte driften og for medarbejderne betyde en større arbejdsplads med flere muligheder,” siger Ulrik Hjelme.

Og arbejdet med at fusionere de to apoteker ser han frem til. ”Målet er, at vi skal være ét apotek med en række fælles funktioner for eksempel bogholderi, skema, intranet, telefonsystem og kvalitet. Det handler om at ruste apoteket til fremtiden. Og så synes jeg, at det er en spændende opgave,” siger Ulrik Hjelme.

Redigeret af

**JONATAN DEBELL
OG
TRINE GANER**

EBELTOFT

HELSINGØR

NYE FILIALER

Apoteker **Heidi Lindgren**, Kbh. Husum Apotek, har overtaget filialen **Prøvestens Apotek** i Prøvestenscentret, der er blevet frasolgt bevillingen Helsingør Stengades Apotek – som Nina Egtved Knudsen i øvrigt har overtaget for nylig. Og Heidi Lindgren har flere planer i Helsingør. Den 1. marts åbner hun en filial i Helsingør Bycenter.

Når Husum-apotekerens vælger at åbne to nye filialer 45 km. fra hovedapoteket handler det om fremtidssikring.

”Indkøbsvanerne ændrer sig i disse år, og flere og flere handler på nettet. De små butikker har det svært, men supermarkederne vil blive ved at have kunder, også om ti år. Hvis vi vil have borgerne til at komme på de fysiske apoteker, er det vigtigere end nogensinde at ligge der, hvor de kommer for at købe ind en eller flere gange om ugen, og at der er gode parkeringsforhold,” siger Heidi Lindgren.

FLYTNING

Indehaveren af **Egtved Apotek, Peter Merrild**, har købt en tidligere Fakta-bygning i Egtved, og derved flytter apoteket fra Egtved Centret. Planen er, at det vil ske i løbet af det første halvår af 2021. Den nye adresse er Aftensang 10, 6040 Egtved.

MÆLKESYREBAKTERIER FRA LIVETS BEGYNDELSE

Allerede fra barnet slår øjnene op første gang, finder millioner af gavnlige bakterier vej ned til barnets tarme. Således bliver mikrofloraen hos barnet formet fra fosterstadiet til de er 2 år. Derfor har vi sammensat en række af produkter med mælkesyrebakterier, som kan bruges af moren under graviditet og ammeperioden, og af barnet fra fødslen, og op igennem de første leveår. Lactocare anvender en patenteret Cryo-teknologi, der øger bakteriernes resistens og beskytter dem mod påvirkninger fra bl.a. mavesyre og galde.

LACTOCARE PREGNANT

Ved vaginal fødsel podes spædbarnet med mikroorganismer, mens han eller hun passerer gennem fødselskanalen. Mange gode bakterielle kilder til spædbarnet stammer derfor fra morens egen mikroflora under fødslen. Under amningen bliver mælkesyrebakterierne overført til barnet via modermælken, som indeholder levedygtige bakterier, der også stammer fra morens mikroflora.

Den gravide kan give sit barn en god start med Lactocare Pregnant, som tages under graviditeten og i ammeperioden. Produktet indeholder 3 milliarder mælkesyrebakterier fordelt på tre stammer; Bifidobacterium lactis DSMZ 32269, Lactobacillus reuteri CBS 145621 og Lactobacillus rhamnosus DSMZ 26357

NYHED

LACTOCARE BABY

Vigtige stammer af mælkesyrebakterier

Lactocare Baby er et tilskud af mælkesyrebakterier og D-vitamin, og indeholder 250 millioner mælkesyrebakterier fordelt på to stammer; Lactobacillus reuteri CBS 145621 og Lactobacillus rhamnosus DSMZ 26357. Ved fødslen udgør bifidobakterier den største gruppe i spædbarnets mikroflora. Med alderen øges mangfoldigheden, og derved øges mængden af Lactobacillus. Det er en af grundene til, at vi har valgt at bruge de veldokumenterede Lactobacillus-bakterier i Lactocare Baby dråber.

Sundhedsstyrelsen anbefaler

Sundhedsstyrelsen anbefaler en daglig dosis på 10 mikrogram D-vitamin til de mindste fra de er 2 uger til 2 år, svarende til 5 dråber Lactocare Baby om dagen.

D-vitamin er en vigtig del af barnets sundhed, og bidrager blandt andet til den normale funktion af immunforsvaret. Lactocare Baby er med pipette, hvilket sikrer en let og nøjagtig dosering.

LACTOCARE KIDS

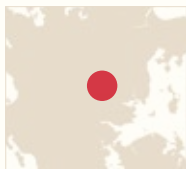
Lactocare Kids indeholder 5 milliarder mælkesyrebakterier fordelt på de samme to stammer, som bruges i Lactocare Baby. En enkelt tyggetablet om dagen, med sød smag af ananas.

LACTOCARE

EN ANSAT, DER RYKKER

Organisationssouschef leder på tværs af filialer

Apoteker Kerly Servilieri har samlet sine tre enheder under ét navn: Kløver Apoteket. Som organisations-souschef skal Birgit Vig skabe synergi og fælles kultur på tværs.

Fra tre individuelle enheder til én fælles under navnet Kløver Apoteket. Det har været øvelsen for apoteker Kerly Servilieri og hendes organisations-souschef, Birgit Vig, siden to enheder blev til tre, da Brædstrup-apotekeren i efteråret udvidede apoteksporteføljen med en filial i Bilka i Horsens.

Og det var også det, der var opgaven, da Birgit Vig blev ansat i en nyoprettet stilling som organisations-souschef i august: At samle enhederne under ét som Kløver Apoteket – blot på tre forskellige adresser. Og det er en spændende proces for organisations-souschefen.

"Vi er fordelt på tre enheder, men vi har samme navn, og vi er ét hold. Der skal ikke være et 'os og dem', og de forskellige funktioner går på tværs. Og alle medarbejdere har heldigvis taget godt

imod forandringen. Vi føler os som en del af Kløver-familien," siger Birgit Vig.

Fælles værdier

Ønsket om at skabe én organisation er også baggrunden for, at Birgit Vig er ansat som organisations-souschef, og at der ikke er filialledere på de enkelte enheder.

"Med filialledere risikerer man, at der opstår forskellige kulturer og normer på filialerne. Vi skal være ét apotek med fælles værdier, arbejdsgange og kultur. Det skal jeg være med til at sørge for som organisations-souschef," siger Birgit Vig, der ud over at være farmaceut har en HD i ledelse.

Hendes opgaver er mange. Ud over at have personaleansvar er hun ansvarlig for apotekets kvalitetsarbejde, drift, økonomisk optimering, værdigrundlag og implementering af nye projekter og tiltag. For blot at nævne nogle af Birgit Vigs mange ansvarsområder.

"Det bedste ved mit job er, at jeg får lov til at bruge hele min værktøjskasse. Jeg bruger mine farmaceutkompetencer og mine kompetencer inden for personaleledelse, HR, jura og økonomi. Det er virkelig tilfredsstillende," siger Birgit Vig.

Selv om der er mange bolde i luften, skal der, ifølge apotekssouschefen, være overskud til udvikling på Kløver Apoteket. Uanset om det gælder medarbejder-

Birgit Vig

- Cand.pharm. og HD i ledelse
- Organisations-souschef, Kløver Apoteket, med enheder i Brædstrup, Østbirk og Horsens. Ansat siden august 2020.

ne eller apoteket.

"Kerly lægger meget vægt på faglighed og udvikling. Når man kommer med en ny idé til et projekt eller en ændring af en arbejdsgang, siger hun aldrig bare nej. Hun spørger altid nysgerrigt ind, og hvis man kan argumentere for det, så gør vi det. Det giver arbejdsglæde," siger Birgit Vig. ●

Ansatte, der rykker

Hver gang kan du møde en farmaceut eller en farmakonom, der har fået nye udfordringer på apoteket. Er det dig eller din kollega, så kontakt redaktionen.

ARCHI FOR PFARMACI OG CHEMI
181. bind – 178. årgang – Nr. 2

apotek

UDGIVER

Danmarks Apotekerforening
Bredgade 54
1260 København K
+ 45 33 76 76 00
farmaci@apotekerforeningen.dk

FORSIDE

Morten Voigt

REDAKTION

Ansvar. redaktør: Lene Lund Hansen
Daglig redaktør: Trine Ganer
Journalister:
Merete Wagner Hoffmann

GRAFISK PRODUKTION

Layout: Esben Bregninge Design
Tryk: Rosendahls Tryk

ANNONCESALG

Media-Partners
Hanne Kjærgaard
Tlf.: 2967 1436 / hanne@media-partners.dk

MEDLEM AF

KONTROLLERET AF

KONTROLLERET OPLAG

1.007 i perioden 1. august – 30. juni 2020

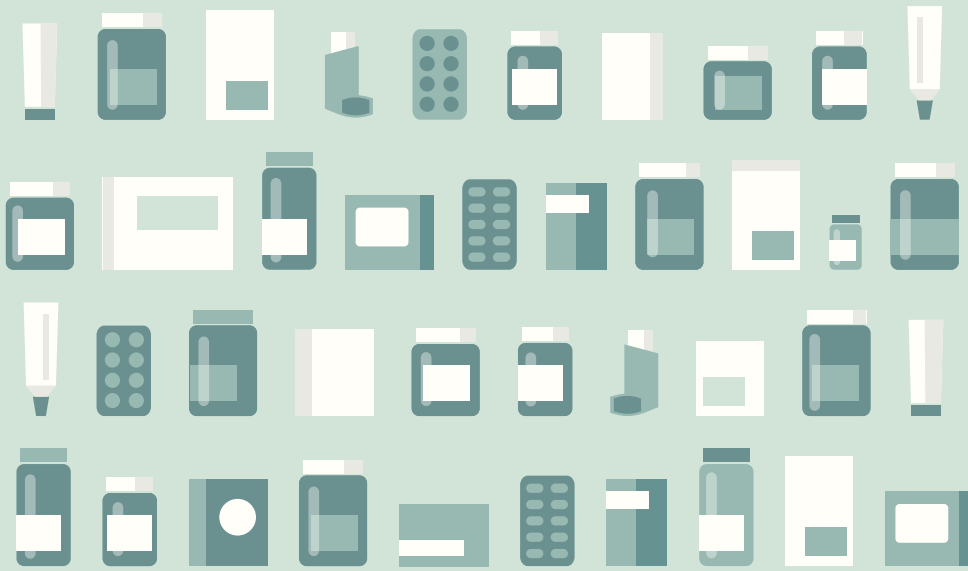
FARMACI NR. 3 UDKOMMER

fredag den 12. marts 2021

VIDSTE DU, AT ...

danskerne køber 60 mio.
pakker receptmedicin om året?

Det svarer til, at hver dansker i gennemsnit
køber 10 pakker årligt.

60.000.000

